

Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος και ο Ιωάννης Μεταξάς

Της Ιωαννας Φωκα - Μεταξα

Το άρθρο του ακαδημαϊκού και φιλοσόφου κ. Κ. Ι. Δεσποτόπουλου, στην «Καθημερινή», την 28η Οκτωβρίου 2010, με τίτλο «Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος και ο Ιωάννης Μεταξάς», δημιούργησε εύλογες απορίες στο κοινό, ως προς τη στάση που τήρησε τελικά ο Ιωάννης Μεταξάς στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο. Η αποστολή του Γεωργίου Πεσμαζόγλου, «για να πετύχει σύναψη ανακωχής με κεκτημένα τη δόξα του ελληνικού στρατού και τα κατεχόμενα εδάφη της Βορείου Ηπείρου», όπως αναφέρει ο κ. Δεσποτόπουλος, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με την πραγματικότητα και τις σημειώσεις του Ιωάννη Μεταξά στο Ημερολόγιό του, όπως και με τα απομνημονεύματα του Γεωργίου Πεσμαζόγλου.

Το ημερολόγιο

«Ιωάννη Μεταξά, Το Προσωπικό του Ημερολόγιο» τομ. 4ος σελ. 545 - 555. Ικαρος 1960 - Γκοβόστης 2010.

20 Δεκεμβρίου, Παρασκευή
54η ημέρα. (Πολέμου 1940)

Ευτυχώς η επίσκεψις του Γερμανού (Πρεσβευτή) δεν είχε κακά αποτελέσματα. Στην αρχή –χθες– ενόμισα ότι θα επήρχετο ρήξις. Και ότι οι Γερμανοί θα μας επίεζαν με απειλάς. Ευτυχώς τίποτε από αυτά. Ημουν έτοιμος για όλα...

30 Δεκεμβρίου, Δευτέρα
64η ημέρα

... «Τηλεγράφημα τελευταίον Ραγκαβή (ο Έλληνας Πρεσβευτής στο Βερολίνο). Μας συμβουλεύει προσπέσωμεν εις Χίτλερ και ζητήσωμεν ειρήνην προς Ιταλίαν, δηλαδή να ατιμασθώμεν. Αλλως, λέγει, θα μας επιτεθή η Γερμανία. Είναι μωρός και κακοήθης».

4 Ιανουαρίου, Σάββατον
69η ημέρα

Τηλεγράφημα Λέγγερη Βερολίνον. (Συνταγματάρχης, Στρατιωτικός Ακόλουθος Πρεσβείας Βερολίνου) Συγκέντρωσις γερμανικού στρατού περιφέρειαν Αραῶ - Σζεγκεδίν - Τούρνο Σεβερίνου. Αρχισε 12 μεραρχίς. Κατά Γιουγκοσλαυίας; Διά να αφήσει διάβασιν προς Θεσσαλονίκην; Ωστε εναντίον μας; Τι άλλο δύναται να είναι; Και τότε εξηγούνται προειδοποιήσεις Γερμανών διά Ραγκαβή, τελευταίαι χθεσιναί διά Ανγκερερ προς Διάδοχον – και διά πατρός της προς Φρειδερίκην, να υποταχθώμεν εις Χίτλερ! – Καλλίτερα να πεθάνωμεν.

Η μαρτυρία «Γ. Πεσμαζόγλου, Το Χρονικόν της ζωής μου (1889 - 1979)», Αθήνα 1999, σελ. 210 - 221.

Την πλήρη περιγραφή της αποστολής την οποία του είχε εμπιστευθεί ο Ιωάννης Μεταξάς, βρίσκουμε στα απομνημονεύματα του Γ. Πεσμαζόγλου.

«Την πρωίαν της 28ης Δεκεμβρίου 1940 με εξήτησεν εσπευσμένως ο Πρωθυπουργός. Συνητηήθημεν εις το ξενοδοχείον “Μεγάλη Βρεταννία” όπου είχαν μεταφερθεί τα γραφεία της Κυβερνήσεως. Μου είπεν ότι είχαν αποφασίσει να μου αναθέσει αποστολήν η οποία θα συνίστατο εις το να του φέρω ωρισμένας πληροφορίας διά τους σκοπούς της Γιουγκοσλαυίας, επειδή συνεδεόμην στενώς με τον Αντιβασιλέα της, Πρίγκηπα Παύλον. Ηθελεν επίσης να καθησυχάση τους Γερμανούς επί των προθέσεών μας.

Αφού μου εξήγησε την πολιτικήν την οποίαν ήταν αποφασισμένος να τηρήση έναντι της Αγγλίας και της Γερμανίας, μου έδωσε τας οδηγίας τας οποίας παραθέτω εδώ εκ σημειώματος το οποίον συνέταξα αμέσως μετά την συνομιλίαν μας.

«Τα συμφέροντά μας, κατόπιν μάλιστα της συμμαχίας Αγγλίας - Γαλλίας - Τουρκίας μας επέβαλλον να ταχθώμεν με το μέρος της Αγγλίας, με την οποίαν θα ετάσσετο οριστικώς και η Αμερική. Τούτο, δε, όχι μόνο λόγω της γεωγραφικής μας θέσεως, αλλά και διότι ήτο βέβαιοι ότι το πέρας του πολέμου θα απέβαιεν υπέρ της Αγγλίας»...

«... Διά τούτο ο Μεταξάς δεν ήθελε να δεχθεί την μεσολάβηση των Γερμανών προτού φτάσουν αι δυνάμεις μας εις την θάλασσαν, οπότεν θα ηδυνάμεθα να κατοπτεύσωμεν εγκαίρως τας κινήσεις των Ιταλών...» ...Κατά συνέπειαν η Ελλάς όφειλε να προασπίση την ανεξαρτησίαν της και την τιμήν της, αποκρούουσα οιανδήποτε εισβολήν ή εμφανή παραβίασιν της ουδετερότητός της, εν ουδεμία όμως περιπτώσει έπρεπε να προκαλέση την Γερμανίαν... Αναχωρήσας εκ Βελιγραδίου μετ’ ολίγας ημέρας μετέβην εις Βέρνην. Κατά τας ομιλίας τας οποίας είχαν εν τη ελβετική πρωτευούση, εσχημάτισα την γνώμην ότι, εις το εξωτερικόν γενική ήτο η εντύπωσις ότι τελικώς θα κατίσχυε εις τον πόλεμον η Μεγάλη Βρεταννία... Ακόμη ότι ταχέως θα ευρισκόμεθα προ γερμανορωσσικής ρήξεως ...Όσον αφεώρα εις τα Βαλκάνια, οι Γερμανοί θα επεθύμουν να εξασφαλίσουν την ουδετερότητά των. ...Διά την Ελλάδα, εάν καθίστατο δυνατή η διατήρησις της ειρήνης εις τα Βαλκάνια, θα ήσαν διατεθειμένοι να εξακολουθήσουν θεωρούντες την ελληνοϊταλικήν σύρραξιν ως καθαρώς εντοπισμένον μεταξύ των δύο χωρών πολεμικόν γεγονός και θα προσεπάθουν να εύρουν την κατάλληλον ευκαιρίαν μεσολαβήσεως... Δεν κατώρθωσα να εξακριβώσω την στάσιν την οποίαν θα ετήρει η Γερμανία εάν η Ελλάς δεν εδέχετο την μεσολάβησίν της, διότι είχαν λάβει ρητάς οδηγίας να αποφύγω οιανδήποτε συζήτησιν επί του θέματος. Ουδεμίαν, εν τούτοις αμφιβολία υπήρχεν ότι εν περιπτώσει αποβάσεως αγγλικών στρατευμάτων εις την ηπειρωτικήν Ελλάδα, οι Γερμανοί θα επεζήτηουν να εκκαθαρίσουν αμέσως την κατάστασιν εις τα Βαλκάνια. Εκ Βέρνης μετέβην εις Γενεύην, όπου επληροφορήθην ότι ο Μεταξάς απέθανε».

Εκ των ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι οι πληροφορίες του ακαδημαϊκού κυρίου Δεσποτόπουλου δεν είναι ακριβείς, διαστρέφουν δε το όλο σκεπτικό που ανέλυσε ο Ιωάννης Μεταξάς στην Ανακοίνωση προς τους Ιδιοκτήτας και Αρχισυντάκτας του αθηναϊκού Τύπου εις το Γενικόν Στρατηγείον, την 30ή Οκτωβρίου, στο οποίο φανερώνει όλη την διπλωματική και πολιτική σκέψη του, και την στρατηγική, που εφήρμοσε χωρίς δισταγμό και παλινδρομήσεις, καθ’ όλη τη διάρκεια του πολέμου.

Πράγματι υπήρξε σώφρων ο Ιω. Μεταξάς, με τις επιλογές του και όχι μόνο τον τελευταίο μήνα της ζωής του. Το συμφέρον της Ελλάδος ήταν πάντα στον βίο του ο γνώμονας των αποφάσεών του, ως επιτελικός, πολιτικός ή κυβερνήτης. Στη περίπτωση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το συμφέρον της Ελλάδας ήταν άρρηκτα δεμένο με τους Συμμάχους και φυσικά με την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού Πολέμου.

Η διορατικότητά του Μεταξά και η στρατηγική του πείρα τον οδήγησαν σε σωστές αποφάσεις. Οπως εμφανίζεται σε ένα φύλλο της «Καθημερινής» την εποχή του πολέμου (17 Νοεμβρίου 1940) πάνω στην φωτογραφίαν του, έλεγε: «Θα νικήσωμεν αλλά για την Ελλάδα υπέρ την Νίκη η Δόξα».

Η προσάρτηση των Δωδεκανήσων την 28η Οκτωβρίου 1947, βάσει του Νόμου 518/ 3 - 9 Ιανουαρίου 1948, είναι το αποτέλεσμα της Νίκης της Δόξας και το αντίδωρο του αίματος των Ελλήνων Ηρώων.

